

Ali je *Pithecanthropus erectus* predhodnik sedanjih hominidov?

(Ob 80-letnici E. Dubois-ja)

Božo Škerlj — Ljubljana.

Pred 70 leti je *E. Haeckel* v svoji bistrovidnosti napovedal predhodnika človeka, ga opisal, mu dal ime *Pithecanthropus* in izrazil verjetnost, da ga moremo najti na robovih hipotetične, a potopljene Lemurije. Pri tem je mislil predvsem na jugovzhodno Azijo, omenil tudi Sundske otoke, in na vzhodno Afriko.

10 let pred to napovedjo se je rodil na Nizozemskem *Eugen Dubois*, 20 let po nji se je pa izkrcał tridesetletni vojaški zdravnik v kolonialni službi v Padangu na Sumatri z namenom, da najde od *Haeckel-a* napovedani »missing link«. *E. Dubois* je bil že kot lektor anatomije v Amsterdamu zaprosil nizozemsko vlado, da mu dovoli izkopavanja na Sundskih otokih; ko pa je bila ta prošnja zavrnjena, je mladi znanstvenik zapustil varno vseučiliško službo proti nasvetu svojega šefa *Fürbringer-ja* in se javil kot zdravnik v Nizozemsko Indijo. Na Sumatri ni imel uspeha; preselil se je na Javo in l. 1891. »po programu« odkril, kar je hotel — v rokah je imel dokaz za nekdanjo eksistenco od *Haeckel-a* napovedanega pitekantropa. Popis te najdenine je na tem mestu nepotreben. Važno pa je danes, kako se dá ta najdenina tolmačiti; kakšno vlogo je *Pithecanthropus* v rodovniku hominidov lahko igral, ali je res vez med šimpanzoidi in sedanjimi človečnjaki?

Weinert je uvedel pojem *sumoprimatov*, kajti vsi anatomske in mnogi fiziološki dokazi govore za najbližnjo sorodnost človeka s šimpanzom in gorilo. Anatomske posebnosti ne dopuščajo dvomov, da spadajo ostanki pitekantropa v isto skupino sumoprimatov (kar velja seveda za mnoge druge ostanke višjih opic in za vse doslej odkrite ostanke hominidov). Za ta del torej ni vprašanja, da je *Dubois* imel prav (kar je tudi *Schwalbe* potrdil), ko je postavil pitekantropa med šimpanzoide in človečnjake. Tudi z ustvaritvijo novega rodu *Pithecanthropus* je imel prav, kajti ta ni istoveten z rodом Homo.

Vprašanje pa je, ali je *Pithecanthropus erectus* predhodnik sedanjih hominidov. Da so le-ti na svoji razvojni poti pretekli nekoč tudi ta štadij, je več kot verjetno; noben anatomske dokaz ne govori proti temu. Toda čas za razvoj in nekatere najdenine, ki do danes res še niso povsem varno datirane, ne govore za to, da bi se razvili sedanji hominida iz pitekantropidov, vsaj ne iz onih oblik, ki so bile najdene na Javi, pri Čou-kou-tieniu in pri Heidelbergu.

Pithecanthropus erectus z Jave — tudi drugi primerek iz l. 1937. — se ne dá točno datirati. Lahko je iz starega diluvija, lahko pa tudi iz srednjega, kakor sodi *Stein-Callenfels*. *Pithecanthropus pekinensis* je iz starega diluvija, toda je višje razvit od javanskega. Prav tako iz starega diluvija je heidelberška spodnja čeljust in verjetno tudi l. 1935. odkriti *Pithecanthropus njarasensis*. Sedanji hominidi bi torej imeli precej časa za razvoj iz pitekanthropidov tekom vsega diluvija, toda le v primeru, da smatramo pitekanthropide kot razvojni štadij, pri čemer pa moramo misliti na to, da klasični *Pithecanthropus erectus* kot predhodnik ne pride več v poštev (prim. za ta del tudi *Fischer-ja*, l. c.!).

Skoro nobenega dvoma ni, da so se razvili neandertaloidi iz pitekanthropidov, zato smatramo za pravilno, da govorimo o rodu *Pithecanthropus neanderthalensis*, ne pa o rodu *Homo neanderthalensis*! Neandertalec ni *Homo* in že po svoji anatomski specializaciji najbrže ne pride v poštev kot neposredni prednik pravih današnjih hominidov. Še manj pa z ozirom na razvojni čas. Iz Evrope vemo, da je neandertalec med staro- in mladopaleolitikom izumrl, torej, kakor se je doslej zdelo povsem jasno, med musterienom in orinjasjenom. To naziranje pa močno prizadenejo najdbe na Olševi (*Brodar*, l. c.) in v drugih paleolitskih jamah zlasti naše ožje domovine. Olševa je postavila na laž vse nazore, ki so postavljali orinjasjen v mrzlo, torej v kakšno ledeno dobo. Po Olševi se zdi, da moremo govoriti o nekaki preorinjaški kulturi — podobno kakor so opravičile najdbe v — Vzhodni Afriki! Kdo je bil ustvaritelj te kulture? Na Olševi ni bil najden, v Kenji — v Oldowayu in v Kanamu in Kanjeri — je bil v zvezi s to kulturo in s še mnogo starejšimi kulturami najden samo — pravi *Homo*!

Ali nam — na drugi strani — krapinec res dokazuje, da je neandertalec ustvaril tisto kulturo, ki je bila tam najdena? Da je neandertalec poznal rabo ognja, da je tam zapustil ostanke kanibalske pojedine? Kaj pa, če ni neandertalca v tisti jami presenetil novi *Homo*, ga pobil in pojedel in pustil v jami razmetane ostanke? Dejstvo, da v Krapini niso bili najdeni ostanki tudi pravega *Hominis*, bi moglo prav tako dokazovati, da je to jamo po splošnem pokolju neandertalcev zapustil. Na podobno razlago Krapine je — po *Weinert-u* 1934., l. c. — mislil svoj čas očitvidno tudi že *Klaatsch*. Podobne nazore izraža *M. Boule* o možnostih pri Čou-kou-tienju, kjer so iz razbitih in ožganih kosti sklepali, da je bila tamošnjim pitekanthropidom znana poraba ognja — in da so bili kanibali! Zakaj? Ali so hipoteze o istočasno živečem pravem rodu *Homo* res tako slabo podprte?

Slednje vprašanje je treba pojasniti. *Weinert*, *Stolyhwo*, *Heberer* i. dr. smatrajo vprašanje kanamske mandibule in kanjerskih lobanj za likvidirano, menda zlasti na podlagi *Boswell-ovega* malo dokazujočega pisma proti *Leakey-jevim* trditvam. Postavimo, da se mogoče te najdenine ne dado več povsem točno datirati, ostaneta

le še dve dejstvi: da gre za izredno fosilizirane najdenine (*Mollison* pravi, da je kanamski odlomek mandibule najbolj fosilizirana kost, kar jih je imel v rokah; za ta del se strinja tudi *Boswell* v omenjenem pismu, l. c.!) in da gre brez dvoma za pripadnika rodu *Homo*! Nadaljnja najdenina, ki je povzročila več vprašanj,

Sl. (Fig.) 1. E. Dubois

kakor je dala odgovorov, je t. zv. *Eoanthropus Dawsoni*, ki spada anatomsko in morfološko med Hominide ali vsaj med premočrtne njihove predhodnike. Tudi ta najdenina se ne dá točno datirati.

Weinert je mnenja, naj si ne damo motiti teorij, odn. hipotez, ki se dado prav verjetno podpreti z dokazi in dejstvi, od najdenin, ki niso povsem jasne.¹ To je dokaj udobno stališče, toda v znanosti

¹ »Eines ist dabei sicher, daß wir Oldoway, Kanam und Kanjera nicht als urmenschlich zu bezeichnen haben. Die darauf hinzielenden Veröffentlichungen

nedopustno! Zagovorniki razvojne črte: šimpanz — pitekanthrop — neandertalec — sedanji človek pozabljajo, da je bil *Pithecanthropus erectus* sporen še dobrih 35 let po odkritju in da so še l. 1927., torej v letu odkritja pri Čou-kou-tienju, trdili nekateri resni antropologi, da pripada trinilska kalota velikemu šimpanzu. Kaj, če bi se čez nekaj let, pa čeprav morda tudi čez 30—40 let, izkazalo, da je *Leakey* le imel prav? Potem bi vsa stavba, ki jo je tako logično zgradil zlasti *Weinert*, ne držala... Že danes pa moramo resno računati s tem, da neandertalec ne spada med neposredne predhodnike današnjega človeka (prim. za ta del tudi stališča *Heberer-ja*, *Vallois-ja* i. dr.). Ni pa izključeno, da se je i današnji človek i izumrli neandertalec razvil iz pitekanthropidov. Današnji človek v tem primeru najbrže preko *steinheimske* oblike.

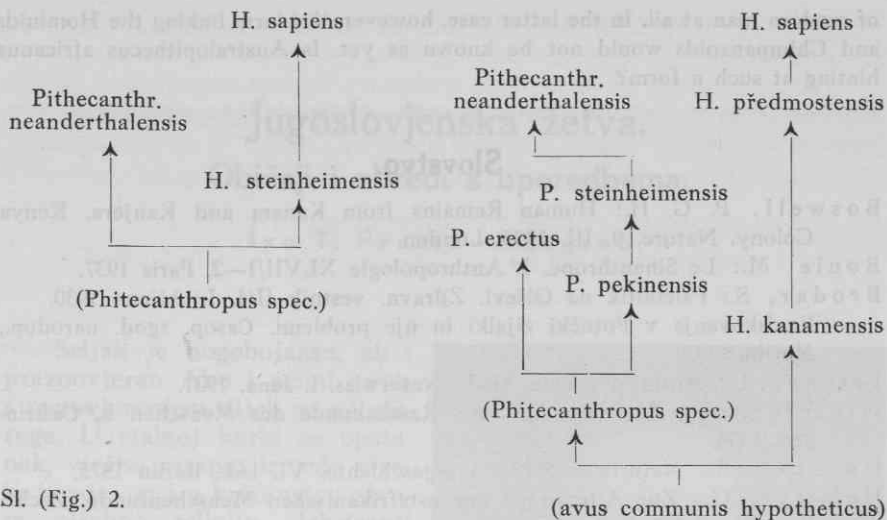
Če bi se izkazalo, da so današnjim hominidom podobne oblike živele v začetku diluvija istočasno s pitekanthropidi, bi ta hipoteza predpostavljala, da se je cepitev med obema rodovoma morala izvršiti že nekako vsaj konec terciara, kmalu po razcepitvi pitekanthropidov in šimpanzov.

Zdi se torej, da je po današnjem stanju znanja previdnost glede rodovnika hominidov prva zapoved in da nima hipoteza o razvoju sedanjega človeka iz neandertalcev prav nič več vrednosti kakor druga, da so hominidi že od pitekanthropidov ali celo še preko njih šli svojo pot. Da so pa pravi hominidi živeli istočasno vsaj z neandertalci, je danes več kot verjetno, če ne že dokazano (prim. za ta del nazor *N. Županič-a*, l. c. iz leta 1919.). Razne baje-kanibalske pojedine iz starega paleolitika v Evropi in Aziji se ne zdijo dovolj dokazane kot res kanibalske. V mlajši dobi je za ta del sumljiva edinole najdba Ofnet na Bavarskem; kanibalizem pa tam ni dokazan, samo surovo pobijanje tudi žensk in otrok (*Mollison*) in verjetno kultni pokop žrtev, ki so jim prej odsekali glave.

Če hočemo biti previdni, bomo danes morali priznati dve možnosti za rodovnik hominidov kakor kaže rodovnik na sledeči strani.

Vsekakor pa je ob osemdesetletnici *Dubois-ja* zelo verjetno, da predstavljajo *Pithecanthropidae* vsaj prehodni razvojni štadij v zgodovini Hominidov in *Pithecanthropus erectus* *Dubois* eno njihovih končnih oblik.

von Reck und Leakey sind jetzt so häufig und so deutlich widerlegt worden, daß man aufhören sollte, die Ergebnisse unseres Stammesgeschichtsforschung durch undatierbare *Homo sapiens*-Funde, die z. T. in ganz belanglosen Resten vorliegen, zu stören.« (Podčrtal Š.; *Weinert*, l. c. 1937, str. 343.)

Sl. (Fig.) 2.

Summary.

Was Pithecanthropus erectus an ancestor of the recent Hominids?

Dubois's discovery of *Pithecanthropus erectus* remained for 36 years isolated if we disregard the find of the Heidelberg mandible. Until 1937, when *Black* discovered the Pekin man at Chou-kou-tien, the opinion that *Pithecanthropus erectus* was only a huge chimpanzee, was repeatedly expressed. Today, however, the former *Pithecanthropoids* are considered rather a genus of Hominidae, including the following species: *Pithecanthropus erectus*, *P. pekinensis*, *P. heidelbergensis*, and *P. njarasensis*. The Neanderthaloids probably were not true ancestors of the modern Hominids, though their direct descendance from the *Pithecanthropoids* may be assumed with great probability. The classical specimens of *Pithecanthropus erectus* are too young to be included in the true ancestry of *Homo sapiens*.

In reconstructing the pedigree of the Hominids we also have to consider *H. kanamensis* and the Piltown man, who both doubtlessly belong to the genus *Homo*. The high mineralization of the Kanam mandible is out of question and is admitted even by *Boswell* who doubts the high age of this find. *Weinert's* opinion that conclusions based on well-established facts should not be disturbed by ambiguous finds (*Weinert*, Hominidae, l. c.), cannot be wholly accepted in positive science. Though we are not yet able exactly to date certain remains, we must not adhere to dogmas.

On account of the actual remains known at present, we may admit two varieties of the reconstructed pedigree of the Hominids, as shown in fig. 2. We must suppose that either the *Pithecanthropoids* were present already before the time of the Kanam and Piltown men, or that they were not true ancestors

of modern man at all. In the latter case, however, the form linking the Hominids and Chimpanzoids would not be known as yet. Is Australopithecus africanus hinting at such a form?

Slovstvo.

- Boswell, P. G. H.: Human Remains from Kanam and Kanjera, Kenya Colony. *Nature*, 9. III. 1935, London.
- Boule, M.: Le Sinanthrope. *L'Anthropologie* XLVII/1—2, Paris 1937.
- Brodar, S.: Paleolitik na Olševi. *Zdravn. vestnik* II/4, Ljubljana 1930.
— Raziskovanja v Potočki zijalki in nje problemi. *Časop. zgod. narodop.*, Maribor 1931.
- Fischer, E.: *Anthropogenese*. Hwb. *Naturwiss.* I. Jena, 1931.
- Gieseler, W.: *Abstammungs- und Rassenkunde des Menschen I*, Oehringen, 1936.
- Haeckel, E.: *Natürliche Schöpfungsgeschichte*. VI. izd., Berlin 1875.
- Heberer, G.: Zur Altersfrage der ostafrikanischen Menschenfunde. *Zschr. Rassenk.* II/237, Stuttgart, 1935.
— Neuere Funde zur Urgeschichte des Menschen und ihre Bedeutung für Rassenkunde und Weltanschauung. *Volk u. Rasse* XII/11—12, München 1937.
- Keith, A.: L. S. B. Leakey, The Stone Age Races of Kenya. *Nature*, 2. II. 1935. (cit. po *Eugenical News* XX/43—44, Cold Spring Harbor, 1935.)
- Leakey, L. S. B.: *Adam's Ancestors*. London 1934.
— *The Stone Age Races of Kenya*. Oxford University Press, London 1935.
- Lebzelter, V.: Zur Altersfrage der ostafrikanischen Menschenfunde. *Zschr. Rassenk.* III/202, Stuttgart 1936.
- Mollison, Th.: Die Bedeutung neuerer fossiler Menschenfunde. *Ber.* 52. Tagg. d. D. Ges. Phys. Anthropol., Speyer 1934.
— Zeichen gewaltsamer Verletzungen an den Ofnetschädeln. *Anthr. Anz.* XIII/1—2, München 1936.
- Stolyhwo, K.: Les praénéanderthaloides et les postnéanderthaloides et leur rapport avec la race du Néanderthal. *Etnolog* X/147—168, Ljubljana 1937.
- Škerlj, B.: Homo kanamensis. *Proteus* III/12, Ljubljana 1936.
— Pithecanthropus und Homo. *Zschr. Rassenk.* VI/3, Stuttgart 1937.
- Vallois, H. V.: Le Javanthropus. *L'Anthropologie* XLV/1—2, Paris 1935.
- Weinert, H.: *Ursprung der Menschheit*. Stuttgart 1932.
— Homo sapiens im altpalaeolithischen Diluvium? *Zschr. Morph. Anthr.* XXXIV/456—468, Stuttgart 1934.
— Hominidae. *Fortschr. Paläontol.* I/1937.
— Der neue Affenmensch — Pithecanthropus II von Java. *Umschau*, 80—83 (4), Frankfurt a. M. 1938.
— Entstehung der Menschenrassen. Stuttgart 1938.
- Županić, N.: Les premiers habitants des Pay Yougoslaves. *Rev. Anthropologique*, Paris 1919.

